तस्तव विनर्त्ति गुरुर्वितन्वो" रघुः । तल् । एकत्र एकस्मिन्नित्यर्थे अव्य० "एकत्र स्फटिकतटांशुभिन्नगौराः" माघः । "तथैकत्र करे दण्ड" मनुः "अन्त्यजैर्गर्हभैरुष्ट्रैः सहैकत्रावतिष्ठते" या० । दाच् । एकदा एकस्मिन् काले अव्य० । "स स्म भुङ्क्ते सहस्राणां बहूनामन्नमेकदा । एकदा स्माल्पकं भुङ्क्ते" भा० अनु० १५९ अ० । अल्पाद्यर्थकात् कारकार्थे बोध्यार्थे थस् । एकथस् अल्पमल्पमेकमेकं वेत्याद्यर्थे अव्य० "परिस्तीर्य तं पूर्ववत् पात्रासादनमेकथः" कात्या० ४,२,४ । एवमेकेनैकेन एकैकस्मै इत्याद्यर्थेऽपि । प्रकारे धा । एकधा एकप्रकारे "एकधा बहुधा चैव दृश्यते जलचन्द्रवत्" श्रुतिः । ध्यसुञ् ऐकध्यम् एकधेत्यर्थे अव्य० ।

एकक त्रि० एक+असहायेऽर्थे वा कन् । असहाये "क्षमाचरिष्णुककं भरतामप यद्रपः" ऋ० १०,५९,९ । "महानग्न्येककोवृक्षः सर्वतः सुप्रतिष्ठितः । प्रसह्यैव हि वातेन शक्योधर्षयितुं यतः" पञ्चत० । "विधिरेककचक्रवारिणम्" नैषधम् । सर्वनामत्वेन टेरकचि तु । एकशब्दार्थे इति भेदः

एककपाल त्रि० एककपाले संस्कृतः अण् तस्य लुक् । एककपालसंस्कृते पुरोडाशादौ । "एतं द्यावापृथिव्यमेककपालं पुरोडाशम्" शत० ब्रा० २,४,२ ।

एककर त्रि० एकं करोति एक+कृ—"दिवाविभेत्यादिना" पा० संख्यापूर्वकत्वेन अणोबाधकः ट उप०स० स्त्रियाम् ङीप् । एकमात्रकारके एवं द्विकरत्रिकरादयोऽपि तत्तत्संख्यान्वितकारके त्रि० स्त्रियां ङीप् ।

एककार्य्य त्रि० एकं समानं कार्य्यं यस्य । समानकार्य्यकरे एकस्य पाककर्त्तुर्दर्शने अन्यस्य पाककर्त्तुःस्मरणं भवतीति स्मारकगणमध्ये गौत० सू० उक्तम् यथा । "प्रणिधानं निबन्धाभ्यासलिङ्गलक्षणसादृश्यपरिग्रहाश्रयाश्रितसंबन्धानन्तर्य्यवियोगैककार्य्यविरोधातिशयप्राप्तिव्यवधानसुखदुःखेच्छाद्वेषरागार्थित्वक्रियाधर्म्माधर्म्मनिमित्तेभ्यः" सू० । "एककार्य्यात् एककर्त्तुर्दर्शनात् कर्त्तान्तरस्य स्मृतिः" वृत्तिः । एकं कार्य्यं ययोः तयोर्भावः । एककार्य्यत्व तुल्यकार्य्यकरत्वरूपे सङ्गतिभेदे । तया च समानकार्य्यकारित्वं स्मर्तव्यकार्य्यकारित्वं सङ्गतिः । "सप्रसङ्ग उपोद्घातो हेतुतावसरस्तथा । निर्वाहकैककार्य्यत्वं षोढा सङ्गतिरिष्यते" अनुमानजा० । कर्म्मधार० । एकस्मिन् कार्य्ये "एककार्य्ये समुद्यन्तौ कृष्णौ युद्धेऽपराजितौ" भा० स० १० अ० । "गुणागुणमनासङ्गमेककार्य्यमनन्तरम् । एतत्तु ब्रह्मणो वृत्तमाहुरेकपदं द्वयम्" भा० व० २१२ अ० ।

एककाल कर्म्मधारयः । एकस्मिन् काले "एककालं चरेद्भैक्षं न प्रसज्येत विस्तरे" मनुः । "मुनिभिर्द्विरशनमुक्तम्" इत्युक्तेर्भोजनस्य द्विकालिकत्वं सार्व्वजनीनं यतेस्तु भिक्षालब्धभोजनस्य रागप्राप्ततया तदंशे विधित्वासम्भवेन एककालशब्देन द्वितीयकालनिवृत्त्यर्थां परिसंख्यैवेहागत्याश्रयणीया न च नियमः, एककालभोजनाकरणे दोषाश्रवणात् । एककालोजनकतयास्यस्य ठन् । "कालाट्ठञ्" तु न भवति समासप्रतिलयविधौ तदन्तविधेः प्रतिषेधात् । एककालिक एककालभवे त्रि० । "तेभ्यो लब्धेन भैक्ष्येण वर्त्तयेन्नैककालिकम्" स्मृतिः । तत्रभवः खञ् । एककालीनोऽप्यत्र त्रि० ।

एककुण्डल पु० एकं कुण्डलमस्य । १बलरामे २कुबेरे च मेदि०

एककुष्ठ न० एकमसाध्यत्वात् प्रधानं कुष्ठम् । सुश्रुतोक्ते कुष्ठभेदे । तच्च "एकादशक्षुद्रकुष्ठानीति" उद्दिश्य "क्षुद्रकुष्ठान्यपि स्थूलारुष्कं महाकुष्ठमेककुष्ठं चर्म्मदलम् विसर्पः परिसर्पः सिध्म विचर्चिका किटिभं पामा रकसेति" विभज्य "कृष्णारुणं येन भवेच्छरीरं तदेककुष्ठं प्रवदन्त्यसाध्यमिति" लक्षितम् ।

एकगम्य त्रि० एकत्वेन गम्यः । १निर्विकल्पकसमाधिगम्ये अखण्डाकारे चिदात्मनि । तत्र च मितिमात्रमेयशून्यत्वेनैकरूपतया ज्ञानात् तथात्वम् । परसीमतया गम्ये २परमेश्वरे च "तृणमेको गम्यस्त्वमसि पयसामर्णव इव" पुष्पदन्तेन तस्यैकपगम्यत्वोक्तेस्तथात्वम् ।

एकगुरु पु० एकोऽभिन्नो गुरुर्य्यस्य । समानाध्यापके सतीर्थ्ये ।

एकग्राम पु० कर्म० । १अभिन्नग्रामे । "एकग्रामे चतुःशाले दुर्भिक्षे राष्ट्रविप्लवे । पतिना नीयमानायाः पुरः शुक्रो न दुष्यति" ज्यो० । तत्रभवः ख । एकग्रामीण एकग्रामभवे त्रि० । "नैकग्रामीणमतिथिं विप्रं साङ्गतिकं यथा । गृहे उपस्थितं विद्यात् भार्य्या यत्राग्नयोऽपि वा" मनुः अस्य गङ्गा० पाठात् छएव एकग्रामीण तत्रार्थे । एकग्रामीणप्रयोगस्तु आर्षः । एकोग्रामोऽस्य । २समानग्रामवासिनि त्रि० ।

एकचक्र न० एकं श्रेष्ठं वा चक्रं यत्र । १हरिगृहे २सूर्य्यरथे पु० । ३पुरीभेदे स्त्री यत्र बकासुरस्य वधो भीमेन कृतः । "एकचक्रोरथो यस्य" सूर्य्यस्तुतिः "ध्रुवर्क्षुलतन्निहतम्बलन्मिहिरसन्दनगिल्पगिलया । विधिरेककचक्रवारिणं किल निर्मितुमति मान्मथं रथम्" नैष० सूर्य्यरथस्यैकचक्रता-